

SIONULU ROMANESCU

fóia besericésca, literaria si scolastica.

Vien'a,

1. Februaru
1886.

Sionulu rom. ese de dóue ori pre luna, in 1. si 15. a lunei, cuprindendu o cóla si diumetate. Pretiulu pre unu anu e 4 fl. v. a., pre diumetate de anu 2 fl. v. a. Pentru tiere afara de Austri'a se mai adauge portulu postalu.

Nu
3

Prenumerarea se face la redactiune in seminariulu gr. c. centralu din Vien'a (Schönlaterngasse Nr. 10), si la p. t. domnii corespondinti. Tóte epistolele sunt de a se tramite la redactiune francate. Corespondintiele nepublicate se voru arde. Scrisori anonime nu se primescu.

Anulu
II.

CUPRINSULU: I. Christosu a introdusu s. eucharistia cu pane dospita. — Ce-va despre carti scolastice. — Isusu in Ierichonu (poesia). — Cladirea besericei rom. gr. c. din Pomi. — Corespondintie: Oradea-mare (conversiune, di onomastica, donu societatii de lectura, departarea ilustr. d. episcopn alu Ghierlei, litere apostolice.) Clusiu (primirea noului episcopu de Ghierl'a, donu episcopescu pentru studinti.) De la Homoróde (trebi si carti scolastice, si inca ce-va.) — Amvonulu (cuventarea ilustr. sale dr. I. Vanci'a.) — Ochire prin lumea politica. — Varietati.

Isusu Christosu a introdusu s. eucharistia cu pane dospita.

I.

Scimu, cà catolicii latini celebré dia s. liturgia cu pane nedospita, ear grecii cu pane dospita. Scimu si aceea, cumca e lucru indiferinte cà cu ce pane se se face s. liturgia, cu dospita ori nedospita? Atát'a e articulu de credintia seau dogm'a, care ne desparte de greco-orientali, cà noi credemu in urm'a decisiunei conciliului florentinu, precumca s. liturgia se póte face atátu cu pane dospita, câtu si cu nedospita seau asma. — Scopulu acestui articlu scurtu este dara numai a demustrá, cà Isusu n'a mancatu pasci legale cu apostolii la cin'a cea depre urma; prin urmare, nefiendu fostu inca atunci asme, nici n'a introdusu s. eucharistia cu pane nedospita. —

Mainainte inse de a veni la demustrarea temei, avemu de a premite urmatóriele:

1) cà Iudeii la pasci in tempu de 7 díle mancau asme, câtu tempu tienea adica serbatórea pasciloru; deunde serbatórea pasciloru se numia si serbatórea asmeloru. Aceea, cà in tempu de 7 díle mancau asme la pasci, o facea din demandarea lui Moise. Asmele le faceau totdeun'a in 14 a lunei Nisan (diumetate din lunele nóstre Marte si Aprilu) demanéti'a, si se incepeau a se mancá in diu'a aceea sér'a, candu se incepea diu'a a 15. a lui Nisan, diu'a pasciloru. In diu'a a 13. a lui Nisan sér'a, candu se incepea a 14. Nisan, se castigá chili'a, unde se se manance mnelulu pasciloru, si se faceau cele de lipsa, cá in 14 Nisan demanéti'a se se póta face asmele, adica se castigá apa, carea trebuia se stee 12 óre, dupa aceea farina pentru asme, si se curatiá chili'a de aluatu. Aceste se sciu din cartile unoru scrietori iudaici.

2) E de premisu si aceea, cà cuventulu פסח (πάσχα, pasci) are mai multe insemnati; asià: a) insemné dia trecerea angerului Domnului, carele a ucisu pre toti cei antáiu nascuti ai Egipteniloru. Acést'a e insemnarea cea de antáiu si literala a cuventului πάσχα, precumu se vede din Esír. 12, 11. unde se díce: „Ear mnelulu asia se-lu mancati scl. . . cà este פסח adica trecerea Domnului“. b) Insemné dia mnelulu acel'a, care s'au

indatinatu Evreii a-lu junghiá intru aducerea a minte de aceea, cà angerulu a conservatu in Egiptu pre cei antáiu nascuti ai Evreiloru, precumu se scie ear din Esod. 12, 21. unde se díce: „Ite tollentes animal per familias vestras, et immolate Phase“ (Miergeti, si ve luati voue mnelu dupa familiere vóstre, si junghiati pasci). c) Serbatórea, carea au introdusu-o Evreii din mandatu lui Moise intru aducerea aminte de scaparea din Egiptu, precumu se vede din Esír. 12, 14—15. unde se demanda Evróloru, se serbedie diu'a trecerei adica a pasciloru totdeun'a. d) Asmele, cari le mancau Evreii la pasci, ceea ce se vedesce din Luc'a ev., unde se díce: „Eara se apropiá serbatórea asmeloru, care se chiama pasci.“ e) Mancarea, carea se gatiá din mnelu, dupacumu se vede din Esír. 12, 43. unde se cetesce: „Haec est religio Phase: omnis alienigena non comedet ex eo.“ (Acést'a este legea pasciloru: totu celu de neamu strainu nu va mancá din ele). f) Pasci se mai numiau in urma si ceremoniele, cari precedeau serbatórei seau cari concomitau serbatórea pascilbru, asia incátu „a gati pascile“ si atát'a insemná, câtu a pregati loculu menitu spre a mancá acolo mnelulu pasciloru, seau si atát'a, câtu a cumpará mnelulu pasciloru spre a-lu sacrificá, seau a curati casele de aluatu, ba inca si a cóce asmele.

3) Trebuie se mai scimu inainte, cà Iudeii mnelulu pasciloru lu-junghiau in 14 Nisan dupa amé di de la 2 óre ale nóstre pana la apunerea sórelui, asia câtu Isusu togm'a atunci si-a datu sufletulu, candu se ucidea mnelulu pasciloru Evreiloru, cá si prin ast'a se se arete, cumca mnelulu pasciloru inchipuiá pre Isusu. Mnelulu celu junghiatu lu-mancau apoi Iudeii totu in 14 Nisan sér'a, candu se incepea 15 Nisan adica diu'a pasciloru.

4) E de a se premite, cumca Iudeii si- in dreptau lunele dupa cursulu lunei, si cumca serbatórea pasciloru o incepeau din sér'a díle a 14. a lunei Nisan; càci dílele cele legali le computau de sér'a pana sér'a, deunde a remasu si la noi datin'a de a incepe de sér'a serbatorile.

5) Asemeni e de premisu inca, precumca astronomii cei mai renumiti si mai esperti ai tempuriloru mai din cóce au calculatu, cà in anulu alu 33., in care a moritu Isusu, 14 Nisan a caditu Vinerea, si asia cà pascele atunci s'au inceputu chiaru Sambat'a v. s. d. in 15 Nisan. —

Dupa aceste se trecemu la demustrarea temei mai susu enuntiate.

E siguru cà Iudeii inca nu mancasera mnelulu pasciloru, candu s'a crucefiptu Isusu, càci se díce, cumca

candu au miersu la Pilatu se cér'a restignirea lui Isusu, „n'au voitu se intre in curtea lui Pilatu, cá se nu se spurce, pentru cá se póta mancá mnelulu pasciloru.“ Déca asmele se faceau in 14 Nisan demanéti'a, precumu se cetesce in cartile unoru Iudei, si déca numai atunci sér'a spre 15 Nisan se si incepeau a se mancá dinpreuna cu mnelulu pasciloru; si eara-si, déca in anulu mórtei lui Isusu 14 Nisan a fostu Vinerea: deaici se vede, cà Isusu a moritu Vineri, candu Iudeii inca nu mancasera mnelulu pasciloru. Isusu a tienutu dara cin'a cea depre urma cu apostolii Joi sér'a, candu numai se incepea 14 Nisan, candu dara nici nu eran asme, si candu inca nu erá tempulu mancarei mnelului pasciloru, carele trebuiá se se junghie in beserica.

Dreptce dupa cele de pana aci, candu se díce la Mat. 26, 17. cá l'au intrebatu invetiaceii pre Isusu, unde vre se manance pascile? si ear la Mat. 26, 19. cá ei i-au gatitu lui Isusu pascile: espresiunile acelea numai atât'a însémna, cá i-au castigatu chilia unde se manance in diu'a urmatória mnelulu pasciloru, cá au adusu celu de lipsa cá in 14 Nisan demanéti'a se se faca asmele, adica au castigatu farina, au adusu apa, carea trebuiá se stee 12 óre, si au gatitu més'a si paturile, deórace pre tempulu lui Isusu Iudeii mancau culcati in paturi, ce erau asiediate in giurulu mesei.

Cu acést'a asertiune a nóstra se unesce si evangelistulu Ioanu, candu díce, cá Isusu a tienutu cin'a cea depre urma in diu'a cea înainte de serbatórea pasciloru (ante diem festum pascae); ear, cácumca la elu diu'a cea înainte de serbatórea pasciloru a fostu 13 Nisan sér'a, candu se incepea diu'a a 14. a lui Nisan., se vede de acolo, cá in diu'a urmatória, candu erau Iudeii la Pilatu se céra restignirea lui Isusu, díce cá ei „n'au intratu in pretoriulu lui Pilatu, cá se nu se spurce, ci se póta mancá mnelulu pasciloru;“ si eara-si: „si erá pregatirea pasciloru“ (*παροικεῖν*, tecstulu romanescu pune: „Vineria pasciloru“), se subintielege cá atunci, candu a dísu Pilatu: Eata imperatulu vostru! — Dupa parerea evangelistului Ioanu Isusu Christosu a tienutu dara cin'a cea depre urma cu o dí mainainte de serbatórea pasciloru, si asia Joi sér'a cu inceputulu dílei a 14. a lui Nisan, si prin urmare dupa cele díse pana aci atunci n'a potutu mancá mnelulu pasciloru, deci a tienutu numai o cina comuna; apoi nefiendu atunci asme, sant'a eucharistia inca o-a introdusu cu pane dospita.

Acumu déca Mateiu, Marcu si Luc'a dícu, cá Isusu a tienutu cin'a cea depre urma in diu'a cea d'antáiu a asimeloru, óre contradícu-si cu evangelistulu Ioanu? Rspundemu, cá nicidecátu nu; pentru cá se scie, cá, — fiendca aluatulu se curatiá din case in 13 Nisan sér'a, candu se incepea a 14. Nisan, si asia in 14 Nisan, — de aceea diu'a cea d'antáiu a asimeloru erá nu numai diu'a a 15. a lui Nisan, ci si a 14., din care cauza Iosifu Flaviu atribue intr' unu locu 7 ear intr' altulu 8 díle serbatórei pasciloru, adica de la 14 Nisan incependu pana la 21 inclusivu, cu tóte cá serbatórea pasciloru stá propriaminte numai din 7 díle. Asiadara espresiunea „in diu'a cea d'antáiu a asimeloru“ de la Mateiu, Marcu si Luc'a, e totu un'a cu espresiunea „in diu'a cea înainte de serbatórea pasciloru“ de la evangelistulu Ioanu; desí atunci Joi sér'a inca nu erau asime, facundu-se acelea numai demanéti'a in 14 Nisan. Nu e lipsa dara, cá, spre a aduce pre Mateiu, Marcu si Luc'a in armonia cu Ioanu, se esplicámu espresiunea „in diu'a cea d' antáiu a asimeloru“ cu Calmetu asia, cásicumu cuventulu „cea d'antáiu“ (prima) ar ff luatu in intielesulu latinescului

„antequam“, si cásicumu s'ar díce: „antequam azyma inciperentur“ seau „pridie azymorum“ (mainainte de ce s'ar ff inceputu serbatórea asimeloru, seau „cu o dí inainte de pasci.“) (va urmá.)

Gavrila Popu, profes. de s. scriptura.

Ce-va despre carti scolastice.

Mai decurundu veneratulu ordinariatu metropolitau din Blasiu, tramise venerabilului oradinariatu episcopescu din Lugosiu urmatóri'a inscientiare:

„Ordinariatulu acést'a metropolitau avendu la anima inaintarea culturai poporului nostru binecredintiosu prin invetiamentu in scólele elementarie, nu a lipsitu a pune in lucrare in acést'a privintia si spre acestu scopu tóte cuvenintiósele si necesariele mesuri, ce numai i-au statu si i-stau in putere si dispusetiune, intre cari e si acea mesura, cá s'a incredintiatu comisiunei scolastice archidiecesane locale, cá se se ingrigésca despre compunerea si edarea la tipariu a celoru mai protivite carti scolastice, ce din parte a se ff implinitu, cu placere are acestu ordinariatu a face cunoscutu aceluasi venerabilu, si adica: cá *Aritmetic'a elementare* se afla esíta de sub tipariu, a carui'a unu esemplariu aici se aclude; eara acumu e sub tipariu *Abecedariulu*, compusu dupa metod'a cea nóua; indata-si dupa aceea se va pune sub tipariu *Istori'a patriei*, compusa intr' o modalitate corespundiatória cerintieloru presinti, apoi *Catechismulu*, *Geograf'a*, *Fisic'a populara*, si *Istori'a biblica*.“

„Direptu aceea acestu ordinariatu din acea propria esperintia si convingere, cá caus'a scolastica fórte multu s'ar ajutá si invetiamentulu in scólele elementari mai cu doritu resultatu s'ar promová, déca in tóta provinci'a metropolitana s'ar introduce totu unu feliu de carti scolastice: si-iea libertate — prelanga aceea a sa oblegatiune, cá, indata dupa esírca de su tipariu a fiacarei carti scolastice dintru susu memoratele, va impartesí câte unu esemplariu si aceluasi venerabilu spre congrua cunoscentia si dispusetiune, — fratiesce a-lu provocá, cá déca acelu venerabilu se va invói cu parerea nóstra in folosulu invetiamentului publicu, se binevoésca a face necesariele dispusetiuni pentru a se introduce totu acestea carti si in scólele acei dícesese, si in acésta privintia cátu mai curendu a ne avisá, insemnandu câte esemplarie s'aru póftí pentru dícesea aceea. — Cu deosebita fratiésca veneratiune si stima remanendu. Blasiu in 11 Nov. 1865. — Metropolitanulu Alesandru m. p.“

Primindu acést'a inscientiare despre edarea si tiparirea cartiloru scolastice, memorate in scrisórea tramisa de la maritulu scaunu metropolitanu romanescu din Blasiu, ne-amu bucuratu fórte de intreprinderea acést'a dorita si salutare pentru scólele popularie romanesci, cari suferiau multa dauna neavendu cartile necesarie tiparite si compuse dupa cerintiele tempului presintu.

Preamaritul scaunu metropolitanu, precumu se vede din laudat'a scrisóre aici publicata, are de cugetu, cá se se introduca cartile amintite si in scólele nóstre populari din dícesea Lugosiolui. Acést'a intentiune a preamaritului scaunu metropolitanu e fórte buna; inse ea in privintia cartiloru amintite nu se póte realisá in tóte partile dícesei nóstre. In cátu e pentru *Aritmetica*, *Catechismu*, *Istori'a biblica*, si *Fisic'a populara*: aceste carti, déca si din partea veneratului nostru ordinariatu se voru aflá de bune si acomodate pentru scolele nóstre

populare, se voru poté introduce in tóta dieces'a nóstra; dara Istori'a patriei si Geografi'a Ardélului numai in partea transilvana a diecesei acestei'a, de voru fi bune, se voru poté introduce, eara nu si in partea banatiana, pentru care e de lipsa alta geografia si istoria a patriei. In tóta templarea ne-ar fi placutu, candu preamaritul scaunu metropolitanu manuscrisele cartiloru amintite le-ar fi comunicatu si cu v. ordinariatu de aici pentru darea opiniunei. —

In dílele aceste primiramu si *Istori'a Transilvaniei*, de Ioane V. Rusu protopopulu rom. gr. cat. din Sabiiu compusa pentru invetiatorii si scólele popularie romane, si tiparita totu in Sabiiu in anulu trecut. Impregiurarile nu ne lasara pana acumu a cetí cu atentiune tóta acést'a Istoria, si pentru aceea nu ne aflamu acumu in stare a ne poté dá opiniunea in privinti'a cuprinsului ei; inse decumv'a acést'a e compusa dupa cerintiele tempului presinte a istoriei patriei Transilvaniei, si decumv'a ea nu are acele defecte, carile-au compendíele istoriei Transilvaniei edate pana acumu in limb'a germana si in limb'a magiara, si va fi acomodata pentru scólele popularie romanesci, se va poté introduce si in scólele acestei diecese din partea transilvana, pana-ce se va tiparí alt'a mai buna. —

Dupa tóte aceste ne vine a face modest'a intrebare: pentru ce nu se tiparesce si compendiulu de economia compusu de Stefanu Popu pentru scólele popularie, care compendiú comisiunea scolastica din Blasiu l'a fostu censuratu si aflu de bunu pentru scólele populari, dupacumu scimu din „Gazet'a Transilvaniei,” in care s'au publicatu provocarea la prenumeratiune pentru acestu opu? — Ar fi de doritu, cá si in acést'a diecesa se se spriginésca prin inbraçiasiare caldurósa acestu opu fórt necesariu pentru scólele popularie romanesci, in cari prelanga altele trebue se se formédie si economi buni, déca voimu, a nu fi totu cód'a altoru popóre, si déca ne place a avé folóse multe din economia, cumu au alte natiuni culte si silitórie.

Gavr. Popu, canonicu.

Isusu in Ierichonu.

(Imitatiune.)

„Fiulu omenescu a venitú se caute si se mantuésca pre celu ce erá pierdutu“. S. Luc. ev. XIX. 10.

I.

Z a c h e u .

In castelulu seu domnescu, in resiedinti'a cea pompósa,
Intr' unu scaunu cu braçiarie siede vámesiulu Zacheu.
Nu-i singuru, — soçietato stá in giuru-i uritiósa
Cá unu noru plinu de vindicta, ce-amenintia totu mereu:
Stá trecutulú tristu la spate-i cu o façia schimosita,
Care criséca'n dinti si cere isbendiri asupr'a lui;
Stá dea drépt'a sumeti'a; ear' dea stang'a stá mamón'a,
Ce i-a ingropatu liniscea si indestulirea lui.

Inainte-i se ivesce sub o négra pandiatura
Intr'o stare desperata prea morosulu venitoriu;
Ce tipu are si ce façia? nime póte se gacésca,
Nu petrundu la dinsulu ochii nici a unui moritoriu.
Dar e multu probaveru, cumea alui façia nu-i frumósa;
Cáci elu de presintu, a cui e prototipu si fetu, nimicu,
Nu, nimicu nu diferédie, si indata ce se nasce
Se rescóla, se aréta cá selbatecu inimicu.

In cerculu soçietatiei e tacere cá de mórte,
Toti sunt muti cási pamentulu, tace insu-si si Zacheu; . . .
Dar curendu se reculege si suspina si graesce:
„Vedu acumu cá-i vanitate avuti'a, ce-o am eu!
Am de tóte, ce poftesce anim'a cea desmierdata;
Ah! dar n'am, ce-i mai de lipsa spirtului nemoritoriu,
Ce mi-ar procurá liniscea conscientiei sfasiiate,
Ce mi-ar' aliná n'ristarea, n'am minutu consolatoriu!

M'am silitu de dí de nópte, m'am truditú pe orice cale, . . .
Si in urma tóte-acestea spuneti-mi ce-mi folosescu?
Am avere trecatória, — dar mai multa intristare
Si o miie de necesuri, ce cu greu le patimescul . . .
Dóra mi-am ajunsu eu scopulu, ce-lu venai atátu de tare?
Unde-i pacea si liniscea, ce n'ndesiertu o-am totu doritu?
Vai! in locu de fericire blastamat'a n'parechiare
Mistuesce-a mea viétia si-alu mieu sufletu amaritu!

Hei cá si demultu m' apésa ast'a crancena dorere!
Si decumv'a din templare dreptulu cui'va am calcatu
In nedumerit'a-mi pofta de a aduná avere,
Nu-su piedepsitu d'ajunsu inca, mai am inca de rabdatu? . . .
Dati in laturi si v'ascundeti cugete torturatórie, —
Am avere n'abundantia, — io-su Zacheu celu renumitu, —
Pentru ce se-mi sfermu eu capulu? . . . Numai sierpole estu rece,
Ce me sfasiia dinlontru, déca l'asi vedé n'blandítu!

Vedi nemerniculu de mine! Nu potui siedé a casa?
Ce mai lipsa-a fostu s'alergu eu la riulu Iordanului?
Hei dar n'am sciutu, cá ast'a cale prea de multi amblata
Va se-mi surpe fericirea, pacea venitoriu! . . .
Cásicandu ar fi de façia, -lu vedu inante-mi si acum'a
Pe barbatulu din desierturi, pe acelu omu popularu;
Graurile lui placute la urechi me desfatédia,
Dar la sufletu me inghimpa si ranescu uritu, amaru.

„Facerea de bine fia indreptariu vietiei vóstre,
Erupte dati de penitintia pana inca nu-i tardiiu,
Pana candu securea inca, ce la radecina jace,
N'a taiatu fora n'durare pe vecia pomulu reu:
Judele-i ací, . . . n'petritulu peccatosu se sciti cá piere! . . .
Invetiá cu serguintia pre ai sei ascultatori. —
Deci se facu cu altii bine, se n'partiescu cu levitate
Ce cu greu am adunatu si intre deselesudori? . . .

Ast'a un'a nú se póte! Nu; dar nici cá e de lipsa,
Cá pre omulu cu capritiuri l'a ucisu Irodu demultu.
Hei dá n' locu-i se ivira altu erou alu indurarei,
Ce sternesce atentiune in poporulu celu necultu.
Maimarii-lu persecutédia si incontra-i tóte miséca,
Dar invingeri nime póte reportá asupr'a lui;
Graurile sale sante, nescé n'vetaturi divine,
Prin minuni le-intaresce in façi'a a orísicui.

Spunu cá-su dulci, precumu e mierea, ale lui dieesci cuvante,
Cá strabatu la sufletu togm'a, pana la renunchi petrundu.
Me n'ngrozescu de-a lui vedere, . . . totusi poft'a, ce me trage
Cu-o potere cá de farmecu cátra elu, n'o s'o ascundu;
Dóra asi scapá in giuru-i de necesurile grele,
Ce n' tacere me n'presóra, in ascunsu me chinuescu,
Si s'ar aliná dorerea si torturele amare,
Ce me-apésa cá unu munte, cá unu fulgeru me strivescu!“

Cuventá Zacheu bogatulu, si-alui minte struncinata
Se siliá se se descuree din noianulu de-amagiri;
Ast'a nesuintia pia se parea cá se ostesce
Cu-a lui planuri invecchite, cu stricatele-i sentíri.

Lupt'a grea cu sine insu-si inca nu se terminase,
 Se 'ntórce 'nderetu si-si vede trecutul rusînatoriu,
 Si indata-si schimba faci'a, galbinesce si se face
 Cási mortulu de trei dile, — ah minutu ingrozitoriu!

Se 'ntaresce cara 'n fire si din scaunu se redica;
 Dar putere nu mai are cá se stee redicatu:
 Din incheiaturi slabesce, tremurandu se clatinédia,
 Se urnesce in genunchi si cade casí detunatu; —
 Manile la ceriu redica, buzele si-le deschide,
 Si resuna viersu diñ gura-i pana-acumu nendatinatu,
 Viersulu animei infrante, rogatiune umilita,
 Care intre-adunci suspinuri càtra ceriu o-a inaltiatu:

„Domnedicule a tóte, Dómne alu vietiei mele,
 Iea-mi in séma rogatiunea si asculta-alu micu suspinu!
 Tóte darurile de la . . . ah isvoru alu bunatatiei! — —
 Iertatiunea de pecate! . . . tóte de la tine vinu!
 Fà cu mine indurare si me spala de pecate;
 Spune-mi ce se facu? Aréta-mi calca adeverului,
 Cá pe ea amblandu se scapu de gróznic'a nefericire
 Si de crimele 'nfernale, spaima de-a trecutului“.

II.

Visulu lui Zacheu.

Intr'o nópte liniscita, ce 'nvelise orisonulu,
 Pe-asternutulu seu elasticu se aflá Zacheu lungitu;
 Dupa rug'a caldurósa si suspinurile grele
 Se-alinase-a lui dorere si pe 'necetu a adormitu.
 Si decum'va din templare s'ar sterní din somnu acum'a,
 N'ar fi 'n stare se esplice visulu seu incantatoriu,
 Vorbe n'ar avé se spuna scen'a cea desfatatória
 Ce inante-i se petrece 'n estu minutu decinatoriu:

La racoritóri'a umbra, pintre flori frumosu deschise,
 In gradina minunata cá divinulu paradisu,
 De-a naturei mari frumsetie, ce le vede 'n abundantia,
 Multu mirandu-se 'ntru sine se prěamblá Zacheu — in visu.
 Cele mai frumóse flori le rumpe, si cu multa grigia
 Le asiédia in cosiarca, cá istetiulu gradinariu;
 Salta'n scurtu de bucuria, . . . e' a lui flori se prefacura
 Tote'n auru solidu si in celu mai scumpu margaritariu.

Diu'a pléca càtra séra, . . . si Zacheu s'ar duce-a casa,
 Cà-lu inpinge bucuri'a, setea de inavutítu;
 Ah! dar nu póte se face nici unu pasiu din locu inante,
 C' avutíele-lu legara si-lu tienu de pamentu lipitu.
 Indesiertu se opintesce! — Unu teneru venindu i-díce:
 Se arunce o'nsemnata parte din tesaurulu seu.
 La 'nceputu i-se opune; dar se 'ndupleca in urma,
 Si primesce svatulu datu si-lu inplinesce camu ou greu.

Cu frumós'a jumetate din tesaurulu, ce-i remase,
 Si plecà Zacheu la cale intre dulci intipuirí;
 Cà desí cu fórte mare pretiu, dar totusi i-sucese
 Se se smulga, liberedie din abisulu de periri. —
 Alte piedeci-lu ascépta. Eata veduve serace
 Si orfani, ce lacremédie, goli, flamendi inante-i stau,
 Cu suspinuri si cu vorbe lamurite aretandu, cà
 La 'ndurarea lui Zacheu ei dreptu nedisputaveru au.

Elu nefericitei cete incát'va-i compatimesce,
 Recunósee, e' a loru sórte o-ar poté usiorá elu;
 Dar in anima iubire n'are cá se le ajute,
 De amóre si credintia golu e a lui suftietielu.

Tenerulu de mainainte vine si cu dulci cuvente
 Mangaia, incuragiédia pre flamendi, pe golimani;
 Ce vediendu Zacheu se 'ndémna, (astadata 'ntái'a óra),
 Si intinde ajutórie la veduve si orfani.

Limba nu-i se póta spune, péna oá se póta scrie
 Preaplacut'a inpresiune, ce pe elu l'a ocupatu,
 Candu dulceti'a indurarei dupa mult'a-amaretiune,
 Ce avuse in viétia, primadata o-a gustatu.
 Preste plaiuri in florite, pintre riuri cristaline
 Se ducea Zacheu, la fapt'a indurarei cugetandu;
 Tenerulu mergea cu dinsulu pre totu loculu inpreuna,
 Despre pretiulu naltu si mare alu virtutiei discurendu.

Ajungundu intr'o campía desfatata, in florita,
 Se oprira caletorii pe unu locu mai redicatu,
 Lang' unu palatiu maiestaticu, ce in midiloculu campíei
 Se aflá intre amene floricele asiediatu.
 Cauta 'n giuru Zacheu, . . . si óre nu cum'va dinsulu se 'nsiela?
 Lui asia-i se nelucesce, cà palatiulu stralucitu,
 Ce-lu admira ambii, este in sa-si a sa resiedintia,
 In carea superbu atâtea díle a vietiuitu.

Soçi-i de calatoria stà la pórt'a cea marétia,
 Carea 'ndata se deschide ca de sine 'n antea loru.
 Intra Zacheu, si prorumpe in cuvente de mirare
 Asupr'a astei desfaceri cá de sine-a portiloru.
 Dar mirarea inca-i cresce . . . indata-lu intempinara
 O multíme de fientie portandu tipu cá angerescu,
 Nesce fientie divine, ce mirarea, bucuri'a,
 De carea se prerapise, i-o adaugu, i-o marescu.

Ei sosira susu in sal'a de serbari, de conversare,
 In localulu celu de frunte preapomposu iluminatu.
 Tóte, ce se vedu acolo, sunt frumóse de minune;
 Tronulu inse celu din midilocu este totu mai minunatu.
 Inca-i golu; . . . ci, spre mirarea lui Zacheu nespusa, eata
 Tenerulu, ce-lu insoçise, sue 'n susu pe trepte linu,
 Si cu multa demnitate pre pomposulu tronulu s' asiédia,
 Cá unu sóre-i luciá tipulu maiestaticu si divinulu.

Dà semnalu, si cei din casa cu adunca reverintia
 I-se pléca deodata cá la Domnu si Imperatu,
 Candu a lui Zacheu tesauru, ale lui margaritarie
 Se prefacu tote 'n cununa, (lueru vrednicu de miratu),
 Si tramisulu dicitatiei cá unu angeru se aréta,
 A lui faci'a stralucindu cá zimbitoriulu curcubeu,
 Si la semnulu nou grabesce cu nespusa istetia
 Si cunun'a o asiedie susu pe capulu lui Zacheu.

Viersu placutu acumu resuna, nu din buze moritórie,
 Ci cerése armonia a corului angerescu! . . .
 Sunetele delicate stimulédie bucuri'a,
 Ele naltia fericirea lui Zacheu si o marescu. —
 Canteoulu resuna inca, . . . hei! dar cet'a angerésca
 Se facura nevediota, piere tronulu celu pomposu;
 Cà din somnu, ce-lu cuprinsese, l'a sternitu cu petulantia
 Cantaréti'a filomela cu-alu seu viersu medodiosu!

III.

Vartimeu orbulu celu din nascere.

Diorile de demanétia in purpur'a sa pompósa
 Pe venetulu ceriu s' aréta preste Ierichonu zimbindu;
 Triumfal'a loru sosire-o anuntiá preveghiatórea
 Cu cantarea sa placuta plaiurile desfatandu.

Se redă si Zacheu din asternutu, si cu iutiela

Ese 'n gradina si ambla rápede in susu si 'n josu;
Cauta cu deamenuntulu: óre florile de-aceia

Sémena cu cari vediuse 'n visulu celu misteriosu?

Elu-si pasce ochii preste trandafiri si viorele,

Dar la altu ce-va privesce cugetulu lui incordatu:
Se colupta cu presintulu grobianu, ce bucuri'a

I-a rapitu, de desfatate tiranesce la privatu; —

Si suspina si prorumpe: „Lumea ast'a trecatória,

A carei placeri parute tóte 'ntr'unu minutu disparu,
Ce-mi ajunge mai incolo? Ce-mi ajunge si vícti'a

Tóta, dupa visulu dulce, prefacuta 'n vai si-amaru?!

Inse cine póte-a scire: óre nu va se-mi aduca

Bucuri'a cea dorita visulu decurendu trecutu?

Hei dar óre candu si unde asi poté se mai dau fačia

Si se mai petrecu odata cu tenerulu celu placutu?

Póte cum'va dinsulu este pe care cu mare sete

A-lu vedé dorescu demultu si cu dinsulu a conveni . . .“

Inc' ar mai vorbi Zacheu; dar cata-unu sierbu cu cutediare

Pan' acumu nendatinata ostenitu i-se ivi,

Cuventandu: „Isusu sosira in cetate togm' acum'a,

Togm' acumu veni la noi alu bunatatoru isvoru,

Si 'npregiurulu lui s' aduna incantati de bucuria

Ómeni plini de aderintia, o multíme de poporu.

Totu díceai, cá pe barbatulu, pe profetulu cu renume,

Cu nestemperata sete ai doritu demultu se-lu vedi:

Ai acum'a ocasiune cá se-lu vedi fačia la fačia,

Si de duloile lui vorbe, fapte, se te minunedí'.

„Tu cu ochii l'ai vediutu, seau altii ti-au spusu despre dinsulu?“

„Insu-mi l'am vediutu la vama, petrecundu la Vartimeu,

Fiiulu lui Timeu, nascutulu orbu, méseru, fora vedere;

Póte inca si acumu se afla unde-lu lasai eu'.

„Cino-i Vartimeu acel'a?“ „Te 'ntielegu, . . . tu niciodata

L'ai vediutu; cumu l'ai cunósce? Elu este unu moritoriu

Orbu, for' de lumina, care nici pamentu nici ceriu nu vede,

Subsistandu din indurarea altor'a ca cersitoriu.“

La cuvente cá acestea a rosítu Zacheu la fačia,

Din puçinu biografi'a limpede si-o a cetitu,

A tienutu revista preste dílele, ce petrocuse

In sierbitiulu mamonei cá unu scumpu, cá unu sgârcitu

Inimicu alu indurarei; — si cá nu cum'va se-i véda,

Se-i precépa sierbitoriulu caus'a, ce l'a adusu

Intr' atát'a confusiune, díse: „Ce are se caute

La unu orbu fora vedere marele profetu Isusu!“

„Ce-ar avé la elu se caute? Ce la multi, la toti sermanii:

A facutu cu dinsulu bine, s' a 'nduratu si l'a primitu

In favorulu seu inaltu, in grati'a sa nefinita,

Si i-a datu ce de la Elu cu pietate a doritu.

Altcumu Vartimeu e demnu de ast'a consideratiune,

Bunatarea ce-o primira elu pedreptu o-a meritatu,

C' alui sufletu de 'nduratu nu lesne-si are-á sa parechia,

Semne 'nvederate spunu cá are sufletu nepatatu:

Din ce-i dau adeveratii iubitori de omenime,

Prisosinti'a o imparte bucurosu cu alti misicii,

Fora cá se mai ascepte pentru facerea de bine

Semne de recunoscintia, multiamita de la ei.

Susu la ceriuri-si inaltia in totu tempulu cugetarea,

Susu la ceriuri-si redica anim'a, sufletulu seu;

Si 'ntre grele, mari necasuri, ce-lu inpresora, apésa,

Canta nencetatu marire, laudandu pe Domnedieu.

Dar credinti'a, ce o eare, cátu de tare-i si nenfranta?

„Oh! de l'ar aduce numai Domnedieu pe Elu la noi“,

Cuventá adescori; „cu nepotinti'a asta mare

Nu me luptu in veci mai multu eu, nici cu altfeliu de nevoi;

In mediculu celu divinulu, ce operédie for' de leacuri,

In Profetulu si Mes'i'a, Unsulu Domnului sperediu:

Elu va dá fora 'ndoéla orbiloru mici ochi, lumina,

Cá se-lu vedu pe care-lu rogu si cá pe Dieu-lu adorediu!“

Si pe care Vartimeu cu mare doru-lu asceptara,

Domnulu si Invetiatoriulu asta-di eata c'a venitulu;

Ce din strepítulu multímei elu intielegundu, indata

Se arunca in genunchi si cuventédie umilitu:

„Oh sperantia inplinita, bucuria nescicata,

Asceptarea neamuriloru, dorulu sufletulu meu,

Fiiulu lui Davidu Isuse, care tóte le poti face,

Dómne 'ndura-te spre mine 'sierbulu celu nedemnu alu Teu!“

Indesiertu-lu dogenira 'nvetiaceii cá se taca,

Indesiertu graiá poporulu: se nu faca turburari;

Nu se pléca dupa dinsii, ci-si urmédia in credintia,

In fierbinte rogatiune inceputele carari.

Ma inca cu zelu mai mare, cu mai mare pietate,

Cu anima umilita se rogá si pentru ei:

„Fiiulu lui Davidu Isuse! care tóte le poti face,

Dómne 'ndura-te spre noi toti sierbii cei nedemni ai Tei!“

Vartimeu asia se róga. — Ear Isusu, carele-i vede

Anim'a nevinovata si pe elu celu credintiosu,

Se opresce dinpreuna cu multímea, ce-i urmédia,

Si-i asculta rogatiunea, viersulu lui celu preadoiosu;

Face semnu la cei de fačia, ce stau gat'a spre sierbire,

Se-i aduca inainte pe orbulu nefericitu.

Vartimeu indata pléca si cu tóta confidinti'a

I-s' aréta, de credintia, de sperantia 'nsufletitu.

Salvatorele-lu intréba cu iubire parintiésca:

„Ce doresci tu de la mine? ce postesci cá se-ti facu eu?“

„Maiestate 'mperatéscá, Dómne! dà-mi in ochi lumina,

Se vedu lumea minunata, ce o-a facutu Domnedieu;

Cá se vedu si eu si soçiulu, ce aici stà langa mine,

Care inca numai de la Tine cere ajutoriu.

Ochiloru nostri vedere nu póte altulu se dee,

Numai Tu, fiulu lui Davidu de miracle facatoriu!“

Cauta Isusu la dinsulu cu privire gratiósá,

Si misícatu de-alu indurarei nobilu, dulce sentiementu,

Atingundu-se de ochii orbiloru, le dà lumina,

Ambiloru in ochi vedere dà-le in acelu momentu.

La minunea asta mare fostii orbi si totu poporulu

Cu profunda plectatiune multiamita i-au rostitu; . . .

Càci cá nu fusesi de fačia la spectacolulu maretiu, si

Din comun'a bucuria se te fii inpartasítu!

Ce epoca salutará, tempuri, díle fericite,

Domnedieu la noi petrece, angerulu de mare svatu,

Domnulu pabei s' aretara, pe care parintii nostri

Cási noi cu pietate asceptandu l'au asceptatu;

Asupritulu cu despotulu, ceriulu insu-si cu pamentulu

Se 'npacara laolalta: parintele gratiosu

Intinde braçiule sale càtra fii retaciti si

Indurarea si-o revérsa spre poporulu peccatosu. —‘

Cuventédia sierbitoriulu si cu mare umilintia

Domnului seu se inchina, complementu aduncu facundu,

(Care din melancolia num'a 'n capetulu vorbirei,

La cuventele din urma se desceptara cascandu),

Si se róga cu deadinsulu, se nu scape ocasiunea.
 Cea binevenita, se nu pérda tempulu pretiosu,
 Se grabésca intr' acolo, déca 'n adevéru doresce
 Cá se véda pe profetulu, imperatulu gratiosu.

Face semnu Zacheu, cá se se departedie sierbitoriulu.

Elu se duce; dara-lu dóre sufletulu, cá n'a aflatu
 Cheiea, cu care-ar deschide anim'a cea impietrita,
 Anim'a cea incuiata a domnului seu amatu.
 Ear Zacheu se reculege si se duce din gradina
 Cu pasi rapedi càtra casa, càtra resiedinti'a sa,
 Unde spirtulu indreptarci si indemnulu penitintiei
 Nu 'ndesiertu, cá pan' acumu, ci cu folosu-lu asceptá.

Petru Bránu, protopopu.

(capetulu va urmá).

Cladirea bisericeii r. gr. c. din Pomi, (comitat. Satumare, distr. protop. somesianu, dioc. Oradei-mari).

„Si oblitus fuero tui, Ierusalem,
 oblivioni detur dextera mea; ad-
 haereat lingua faucibus meis, si
 non meminero tui“. Ps. 130.

De câteori trecu prin comun'a preintitulata, nu potu
 a-mi inecá lacremile surprinderei si totodata a bucu-
 riei de vederea cladirei bisericeii pompóse de acolo, de
 acolo, unde si io vediu antáiu radiele aurie ale sóre-
 lui, care pana acumu pare cá nu va a-si mai permite
 auror'a fericirii preste acesti fii ai bisericeii lui Chri-
 stosu si stranepoti a órecandu gloriosiloru Romani. Ca-
 tusiele despotismului le-au suferitu acesti'a dintru ince-
 putu pana la rumperea definitiva a celor'a. Si ce le-a
 remasu inderetru? Mangaiare? Nicidecátu.

In a. 1848 apuse sórele barbariei. Cugetái, cá se
 va inaltia Orionulu gloriosu cu lumina gratiosa si asu-
 pr'a acestoru fii; inse sórtea crudela i-fulgera adi mai aspru
 decátu oricandu. Optu dile de lucru dau acesti'a acu-
 mu pentru folosulu diumetate a unui jugheru de pamén-
 tu, arandu-lu si semenandu-lu cu sudórea si spesele pro-
 prie. Deci jugulu de adi de patru ori e mai aspru,
 decátu candu lu-portá natiunea nóstra preste totu.

Intréba-me acumu, st. cetitoriule, cá ce-i caus'a
 pusetiunei astei sugrumatórie? Comasatiunea, arbitra-
 ri'a comasatiune facuta in restempulu revolutiunei fa-
 tale din 1848. Inbucatur'a cea din urma se rapí din
 gur'a acestoru ómeni, ba, prelanga pierderea a loru
 800 de jughere de paménu, unii fure inca si incarce-
 rati, altii fugariti cu sermanii sei prunci din case, de-
 suptu uniculu acoperementu, ce le mai remase inderetru.
 Si totusi de unde aparura edificiele aste frumóse paro-
 chiali si invetiatoresci? De unde atriele lui Solomonu,
 biserica asta pompósa, ce prinde a-si naltia acumu
 fruntea càtra ceriu spre a molcumí mani'a atotpoterni-
 cului Creatoru, si spre a meruí gratia, de a poté suferí,
 seau celu puçinu preórecandu a indepliní esiliulu ace-
 stu babilonicu?

„Aedificantium in muro, et portantium onera, im-
 ponentium: una manu sua faciebat (unus quisque) opus,
 et altera tenebat gladium“, asi'a cetii cu lacremi sírele
 acestea in cartea adóu'aalui Esdr'a 4, 17., si pare cá pu-
 setiunea Iudeului de atunci a fostu mai suferibila, decátu
 a bietului Romanu pomianu de adi; celui'a i licuriá ra-
 diele fericirii vediendu-se eara-si suptu pólele Sionului,

cest'a inse se vede a fi astrucatu dóra pentru totdeun'a.
 Si totusi din acestu nedufu cutrupitoriu si-inaltia frun-
 tea cá Scevol'a candu si-intindea man'a preste giaru, cá-
 ci vede, cá lumei acesteia nu póte testá alt'a, decátu
 biserica suferintieloru lui Christu. Christosu uniculu e
 mangaiarea pomianului si edificiuulu bisericescu alu ace-
 lui'a! — Fost'a Iudeulu apesatu cá cestu din urma, candu
 a inceputu a redicá stelpulu tariei? Pomianulu acumu
 apare pre muri, acumu la córnelé plugului spre a-si
 inplini dílele dande in folosulu proprietariului, acumu
 carandu lutu la caile publice, acumu cadiendu obositu
 cu o bucatura de pane in braçiele familie sale. O Dózne!
 óre nu s'a inplinitu neci acumu a sieptea sementia? . . .
 Iude'a a capetatu inderetru partea averei sale de la su-
 veranii sei (I. Esdr. 1, 4), seau celu puçinu muntele
 Mori'a eara potea portá pre fruntea-si gloriósa tesaurii
 nepieriti, cáci, precumu ne spune acel'asi scrietoriu
 in aceea-si carte c. 1. v. 7: „Rex quoque Cyrus protu-
 lit vasa templi Domini, quae tulerat Nabuchodonozor de
 Ierusalem et posuerat in templo Dei sui“; inse pomi-
 anulu o patí cumu vediumu. Ajutoriu de necairi nu-i
 aride, numai de la Domnedieu si de la neinvins'a-i ver-
 tute. Nu sunt aici, precumu si in totu comitatulu Satu-
 mare locuitu de Romani, patroni, seau cesi-cevasi
 ajutatori la intreprinderi solomoniane, numai sengura
 drépt'a plugariului condusu de unu Zorobabelu neobo-
 situ, de unu apostolu alu gintiloru, unu altu Ioanu
 d'Avila, de unu geniu a pomianiloru, pre care lu-cu-
 nóscemu la prim'a cercare in person'a m. onoratului d.
 Ioanu Stanu, surog. v. a. d. a distr. somesianu si parochulu
 locului amintitu. Cátu de bine a intielesu barbatulu ace-
 st'a vócea stentorica alu s. Paulu, unde díce: „Ipsé sa-
 cerdos ex hominibus assumptus, pro hominibus consti-
 tuitur in iis, quae sunt ad Deum“. Evr. 5. Meritele lui
 nenarabili pana acumu se vedu a jacé in ascunsu, inse
 acolo-i laurea santului Paulu, acolo, unde nicecandu nu
 se vescediesce.

Nu mi-am propusu a-i descrie viéti'a, voindu a fi
 din o parte scurtu, din alta parte trasurile atarei bio-
 grafie binenimerite, din acestu punctu de vedere, inca
 nu-mi sunt de totu cunoscute; testediú totusi urmató-
 riele: Dupa mai multe neplaceri casionate de machina-
 tiunile unoru anime reutatiose in seminariulu unghvari-
 anu, cari altcumu si adi si totdeun'a ne voru surprinde
 cu usturime, fu dispusu in comun'a Zazariu, distr. ar-
 dusatenu, unde in fraged'a-i tenerétia indata-si castiga
 pre sém'a muriloru de piétra a çemterimului biserice-
 scu materialu de ajunsu si estinu, cari in puçinu tempu
 se redicara spre cea mai mare desfatare a concrediuti-
 loru sei fii sufletesci. Deací mai tardioru, intre celea mai
 fierbinti lacremi despartiendu-se, a intratu in comun'a
 nóstra, aflandu aici o casa parochiala de bårne cu acope-
 rementu de paie si dóue chiliutie, in cari de abia se
 potea omulu intórce; o biserica asisiderea de bårne, in
 carea, in urmarea fatalitatiloru amintite, si adi sier-
 besce, eara in computulu bisericescu 5 fl. v. a. — O
 Dózne! cátu póte face unu preotu zelosu, unu preotu
 binecalculatoriu! Cugete acumu vertisicine a faurí din o
 moneta de 5 florini in 15—16 ani cifre cá la 10.000 mii
 de fl. v. a. si inca asia, cátu neci poporulu se nu semte.
 Ast'a-i apoi virtute! Unu omu cá acest'a e unu adevé-
 ratu apostolu; la acest'a se póte aplicá in sensulu
 celu mai bucuratoriu dis'a santului Paulu: „Ex factis
 cognoscetis eos“. Debuaséma indemnarea poporului
 dupa potintia si la alte oferte lepticali seau manuali;
 mai incolo cas'a parochiala cu 4 incaperi spatióse acu-

mu. deplinite; baseric'a pompósa acúsi deschidienda: sunt fapte, ce dechiara virtute. La acest'a se póte aplicá eara-si dis'a acelu'i'a: „Pro omnibus omnia factus“; cáci-inflacarandu-se meteorulu comasatiunei, fú amenin-tiatu si cu inchidere, fiendu inculpatu de agitatoriu, pentrucá a mangaiatu cu svatulu si cu fapt'a la tóta oca-siunea pre credintiosii sei. Multu a desudatu acestu barbatu pentru caus'a credintiosiloru sei, multe batjo-curi si vecsari a trebuitu se suferi pentru dreptate, multe si de la nescari aspide, cari in viétia-le inca cu nemicu nu se potu falí; spre cea mai mare superare si scandalu a poporului trebú se patiéscá invisitiune, si precumu ne aréta urmarea, invisitiune nedrépta, casiu-nata de nescari susleri reutatosi, sierpi veninosi si di-avoli inbracati in tipulu angerului luminei. Inse Iehov'a si-va redicá drépt'a preste astfelu de vipere, precumu odinióra preste cósps'a lui Absolonu!

Acestu barbatu se subscrise la proieptatulu gimnasíu din Seini cu 400 fl. v. a. Ast'a ear e virtute! Placa-ti aspida a-aretá unu sortiu (Loos) cá acest'a pre sém'a unui gim-nasíu! Dar inca cei acumu 10, acumu 20, ba si 40 de florini pre sém'a studintiloru seraci deprin gimnasiulu Satuma-relui, despre ce ne informédia indestulu d. oficiru Van-ci'a?! Dar inpintenarea unoru parinti, cari resuffa cu ce-va mai liberu, de a-si tramite baiatii la scóla, dintre cari pana acumu doi frecventara si frecventédia facul-tatea teologica a universitatei din Vien'a?! Acestu'a am si io de a multiamí, cá mi-a incurgiatu parinti decadiuti prin comasatiune, de si-au scosu bucat'a din gura, cá se me póta pune in petióre pre glia. Au nu-i iubire adeverata parintiésca acést'a? Dar inca altele câte si mai câte?! — Mai de nou, impartindu-se imasiulu, se in-trepuse si castigá pre sém'a basericei 18 jughere de pa-mentu, ear pre sém'a parochiei, carea in comasatiune nu capetase neci o brasda, vreo 8 jughere. Aste-su apoi fapte! Restulu fapteloru nobile le vede totu caletoriulu prin Pomi. Intrebe caletoriulu si aceea, óre neplacuta-i pomianului incordarca, urcandu pre murii basericei nu preste multu tempu suridiende? Cu frunte serina va cere binecuventare de la Domnulu ceriuriloru preste pastoriulu seu sufletescu, si va díce, cá unic'a desfatere i-este a jacé pre piétr'a lui Iacobu, neavendu neci acasa neci in giurulu staurului lui Labanu neci o mangaiare. Totusi dupa tóte aceste nu vei audí din gur'a acestui pastoriu sufletescu, cá-i pusu in antáiuulu locu in can-didatiune.

„Habebitis fructum vestrum sanctificationem, finem vero vestrum vitam aeternam“. Rom. 6. 22. Acestea le a scrisu apostolulu gintiloru strabuniloru vostri, bravule preóte si destoiniciloru pomiani! Acestea le eredirati si voi de la dinsulu. Voi ati intielesu firm'a lui Ioanu Cri-sostomu: „Divide et vinces“. Ai intielesu, bravule inve-tiacelu alu Mantuitoriulu, vocea Ecclesiastului 19, 1: „Qui enim spernit modica, paulatim decedet“. Ai grigitu de totu fileriuulu menitu pentru sant'a santeloru, si acumu doresci a aduce cátu de iute ardere pre altariulu man-tuirei, cá Noahu, dupa-ce a descalecatu din naea sca-parei de mani'a lui Domnedieu. Cu desfatere va spirá, candu se voru deschide portile santei santeloru, geniulu acestu molcomitóriu: „Hora est iam nos de somno sur-gere, nunc enim propior est nostra salus, quam cum credidimus“. Rom. 13. 11. Dóra pre atunci va mai li-curí si Siechin'a asupr'a caletoriloru in pustia, asupr'a poporului acestu necasitu. Acumu póte cá Domnedieu ve cérta cu suferintiele aceste: dar elu se va indurá, si ve va conduce la Beersabe si ve veti revení prin undele

fontanei fericirei; vi se va aredicá unu Avraamu, care va nemicí sumeti'a lui Amrahielu si Codorlahomoru, eara acestu Melchisedecu va aduce ardere eucharistica lui Domnedieu; vi se va nasce unu Iosu'a si cu voce ierichuntina veti strigá: Acumu de la Beersabe pana la Danu e a nostru Canaanulu. Vení-va, trebue se vina Iosu'a si va pune de nou piétr'a mediuinei, va inblandí pre Sion si pre Ogu, va infrange poterea lui Adonise-decu, cáci au usurpatu cu mana nedrépta mosíele lui Avraamu! — —

Nu voiu se intretienu cu superari anim'a stimatului cetitoriu, ci-i facu numai cunoscute faptele maretie a aborelui venturatu de zefiru, care incordandu-se pre tempu ce mierge manifestédia in mai mare gradu po-terea si glori'a lui Domnedieu; voescu a-i aretá mai problematice, cá ce facu, ce potu efeptuí poterile unite, fia acelea vercátu de debile. Pana-ce tienú discordí'a intre poporu si conducutoriulu precedentu, detractis detrahendis, suntemu martorii a loru 5 fl. v. a. in com-putulu basericescu. Acumu? Cante-ne muntele Mori'a intreprinderile lui Zorobabelu! Multe baserici pompóse se redicara si in giuru, cumu e p. e. in Borlesci, Busiacu, Aciu'a, Olasutu, a caroru pastori conducutori inca nu voru fi uitati de posteritate; inse diferinti'a intre fap-tele pomianiloru apesati de sórte si intre ale acestor'a e de mirare; cáci satele din giuru sunt in pusetiune cu totului mai multiamitórie, panacandu pomianii si-triplica poterea, cá se póta vegetá dintr'o dí intr'alt'a. In fapte de acestea se aréta zelulu pastoralu, astfelu si in in-struirea si luminarea poporului. Rari sate au rivalisatu si rivalisédia si adi cu pomianii in privinti'a instruirei. Tenerii de aici mici cu mari sciu cetí, calculá, cei mai multi si a scrie si cantá; si totusi pare-mi-se cá emi-ninti'a in rubric'a zelulu pastoralu nicidecátu nu mai cuprinde locu. In fapte de aceste apare scienti'a, iste-tínea, santieni'a si prudinti'a pastoralu. „Iustum dedu-xit Dominus per viam rectam, et ostendit illi regnum Dei et dedit illi scientiam sanctorum“ Intiept. lui So-lom. 10, 10. Astfelu de fapte se-i jaca totdeun'a inaintea ochiloru vercaru'i'a preotu, aducandu-si aminte de Sionu cá psalmistulu, dicundu: „De te voiu uitá, Ierusalime, uitata se fia drépt'a mea. Se se lipésca limb'a mea de grumadii miei, de nu-mi voiu aduce aminte de tine“. *)

Gavriela Lazaru de Porcarietu,
profes. gimnas.

Corespondintie.

Oradea-mare, 20. Ian. 1866.

Darulu Spiretului s., care in tempurile mai vechie cuceri pre superbii Greci si Romani si alte popóre barbabe la petiórele Mnelului restignitu, si care in tempurile mai nóue intre altii nenumarati readuse la sinulu mamei baserice pre unu Newman si Manning in Angli'a, pre unu Gagarin si pre o Sofi'a Swet-schin in Rusi'a**), lucra neincetatu si in mediloculu nostru. De la

*) Intru stim'a nóstra nemarginita cátra virtute, si dorulu nostru nestinsu, de a vedé beseric'a nostra prosperandu si in florindu, nu ne potemu du-pa cele de susu conteni se nu oftámu din adunculu animei: cá bunulu Domnedieu se-i dee ani indelungati si fericiti meritatulu pastoriu alu pomianiloru, ear besericei sale sante totu astfelu de preoti devotati!
Red.

**) Newman mainainte preotu anglicanu de mare renume, acumu calu-gheru; Manning mainainte si elu preotu anglicanu, acumu archiepi-scopu cat. de Westminster. Gagarin principe rusescu, acumu iesuitu; Sofi'a Swetschin fiic'a lui Soymonoff, secretariulu imperatesei Cata-rin'alli, nascuta in 1782, maritata dupa generalulu Swetschin, si in urma, dupa cercetari lungi si lupta cumplita a animei, întórta la catolicismu in 1815 († 1857).

tempulu marelui Vulcanu, — care a ostenitu cu unu sucesu atâtu de imbucuratoriu pentru latirea bisericeii, si care, in zelulu seu celu nemarginitu pentru casa Domnului, dicea adese, că s'ar lasă bucuros a fi taiatu in bucati, numai se véda pre toti Romanii intr'o iubire si intr'o credintia, — abia a trecut vrenu anu, in care se nu póta aretá anele diceceii nóstre reintorceri nenumerate la sinulu bisericeii catolice. „Certatim nautae repetunt fidei, quos reliquere, portus et dulcia patriis litoribus oscula affigunt, liberatos se periculis, absolutos erroribus gratulantes“. (Peintrecute se intoreu corabiarii, adica crestinii necatolici, la porturile credintiei, cari le-au fostu parasitu, si saruta cu fragedime limanulu stramosiescu, bucurandu-se că s'au mantuitu de pericle si s'au descurecatu din retaciri. S. Ambrosiu despre reintorcerea Arianiloru esplic. Luc. 1. 9. c. 31). O astfelu de reintorcere amu fostu fericiti a ajunge in dilele abia trecute. Teodoru Moz'a, teologu absolutu de la Aradu, luminatu de charulu Spiretului s., pentru ascurarea fericirii sale eterne se reintorse la credinti'a parintiloru sei in sinulu bisericeii cat., depunendu marturisirea credintiei in 4 Ian. a. c. in biserica nóstra catedrala. Fia, că se-si afle pe sinulu mamei adeverate mangaiarea si fericirea, ce o-a cercatu!

In 6. Ian. (25. Decemb.) adica in diu'a de cratiunulu nostru avuramu o festivitae dupla. Ilustr. sa episcopulu nostru dicecesanu, urmandu datinei observate acumu inca si de mării sei antecesoru Vulcanu si Darabantu, in acést'a diua si-serbédia din anu in anu serbatórea numelui seu (*Iosifu*, care altcumu cade pe antâi'a domineca dupa cratiunu.) Direptu aceea dupa s. liturgia ven. cleru, spect. oficiolatu romanu etc. acursera cu unu numeru mare de poporu in sala resiedintiei episcopesci, unde ilustr. sa binevoí a primí fericitarile clerului, ale soçietatii de leptura, ale alumniloru seminaristi, ale preparandiloru etc., cu care ocaziune corulu seminarialu se produse cu mai multe piese acomodate festivitatii si escutate cu gustu si armonia. Cu acést'a ocaziune binevoí ilustr. sa a darui intre celelalte si soçietatii de leptura 40 fl. v. a. cá patronulu acelei'a. Fapt'a se premaresce ins'asi pre sine.

Ilustr. sa Ioanu Vanci'a, episcopulu Ghierlei, in 11. Ian. se departa din diceces'a sa natale la locul destinatiunii sale, petrecutu cale de o óra de ilustr. sa Iosifu P. Szilágyi, de mai multi dintre dd. capitulari si preoti; dupa-ce in dilele cele mai depre urma cu o condescendintia intru adeveru rara binevoí a cercetá in persóna la casele sale pre toti amicii si cunoscutii sei, inca si pre cei mai neinsemnati, dandu-le sarutarea de despartire.

In urma alaturu aici in traducero romana literole venerandului nostru parinte din Rom'a, indreptate cátra ilustr. sa episcopulu nostru dicecesanu cá respunsu la epistol'a acestui'a congratatória si multiamitória pentru canonisarea arhierelui gr. cat. rutenu Iosafatu Kuncovic. Credu, că on..publicu alu „Sionului“ le va cetí cu dulcétia si mangaiare.

Iustinu Popfii.

* * *

Literele santiei sale venerandului parinte Piu IX.

cátra ilustr. sa Iosifu Papp Szilágyi, episcopulu gr. cat. de Oradea-mare,

(cá respunsu la epistol'a acestui'a congratatória si multiamitória pentru canonisarea arhierelui gr. cat. rutenu Iosafatu Kuncovic.)

Piu P. P. IX.

Venerabile frate! Sanctate, si binecuventare apostolica!! Intru adeveru cu mare placere amu inticlesu din literole tale scrise Nóue in 8 a luni acestei, cu cáta bucuria si desfatate te-ai implutu tu, ven. frate, dimpreuna cu credintiosii tei gr. cat. indata ce ai inticlesu, că s'a publicatu de Noi in diu'a a dóu'a a luni trecute, alui Maiu an. cur., decretulu despre canonisarea fericitului Iosafatu Kuncovic, antistele polciense alu Ruteniloru, carele patimí martiria gloriósa pentru credinti'a catolica. Si din acele-si literole ale tale ne convinseramu totu mai

tare, de ce sentimente destinse este insufletita anim'a ta, descoperindu, că nimica nu-ti jace mai tare la anima, decâtu a te alipí neclatita de Noi si de catedr'a acést'a alui Petru, centrulu unitatii catolice, si a padí din di in di totu mai tare unireá acést'a catolica. Direptu aceea spriginitu prin ajutoriulu lui Domnedieu, si credintiosu detorintiei tale nu vei crutiá neciodata neci o grigia, neci o ostenéla, neci o despusetiune, cá credintiosii tradati veghiarei tale se remana din di in di totu mai statoriu si nemisicatí in marturisirea relegiunii si invetiaturei catolice, si retacitii nefericiti, delaturandu-se intunereculu eroriloru, se scape de desbinarea intru adeveru preagelósa, se véda lumin'a adeverului si se se reintórea la sinulu bisericeii catolice. Déca órecandu de altadata, abunaséma — precumu bine scii — mai vertosu in tempurile aceste atâtu de grele, este de a se luptá barbatesce pentru caus'a lui Domnedieu si a bisericeii lui sante, carea se apésa si se supera de dusimani pretotindene prin totu felulu de intrige si planuri reutatiose intr'unu modu compatimindu. Se nu inceti dara a indreptá la Domnedieu dimpreuna cu clerulu teu si poporulu credintiosu rogatiunile cele mai ferbinti, cá se mantúcsca biserica sa santa de atâte calamitati, si se o infrumsetiedie si premarésca cu triumfuri nóue si mai splendide in tóte partile pamentului. In urma fi incredintiati despre bunavointi'a destinsa, ce o nutrimu in privinti'a ta, cá alu carei gagiú preasecuru primesce binecuventarea apostolica, carea plini de iubire o impartímu din sentimentulu resundatu alu animei tóe insu-ti, ven. frate, tuturoru clericiloru si credintiosiloru mireni incredintiati grigiei tale. — Datu in Rom'a la s. Petru, in 26 Iuniu a. 1865, in anulu alu douedecile alu pontificatului nostru. Piu P. P. IX.

Clusiu, in diu'a botediului Domnului 1866.

Diu'a de anulu nou nu ne-a potutu nóue Clusianiloru aduce unu óspete mai placutu, mai demultu doritu, că pe ilustritatea sa parintele Ioanu Vanci'a, episcopulu diceceii gr. c. a Ghierlei, care in caletori'a sa cátra locul resiedintiei sale episcopesci in 1. Ian. st. v. a sositu la 10 óre inainte de amédi in Clusiu, fiendu insoçitu de reverendisimulu d. Vasiliu Nistoru, canonicu capitulariu din Urbea-mare. Ilustritatea sa in aceea si di si-facú cortenirile sale pre la escelinti'a sa guvernatoriulu tieroi d. Ludovicu comite de Crenneville, precumu si la ilustr. sa v. presiedintele r. guv. G. Groisz, la episcopulu r. cat. si ceialalti consiliari guverniali; car in diu'a urmatória dupa celebrarea cultului divinu tienutu in biserica gr. cat. locale, la care a participatu si numitii preanonorati óspeti, a mersu tóta intieliginti'a si onoratorii romani aflatori in Clusiu sub conduceroa preademnului barbatu alu natiunei ilustritatea sa d. Alesandru Lazaru consiliariu reg. guvernialu, care in cuvente patrundiatórie a salutat pre multu doritulu óspe in numele romanimeii intregi din locu, esprimandu bucuri'a nóstra cea mai adunca, pentru că Atotpotintele ne-a datu unu barbatu asia de zelosu, natiunalu si parinte bunu, care cu demnitatea receruta va poté diceimi multe de ani portá toiagulu seu de episcopu si cá unu membru preademnu a ierarchieii gr. c. din monarchi'a austriaca va contribuí multu la redicarea védiei ei. Dupa acést'a s'a presintatu in corpore juristii romani de la academi'a regésca; apoi studintii romani de la gimnasiulu rom. cat., din cari o mare parte sunt fii sufletesci ai noului arhieru; in urma ceialalti domni singuratici si-au reintorsu visitele lor, încátu tóta diu'a erá ocupatu cu primirea visitelor. Luni a datu escelinti'a sa d. guvernatoriulu in onórea ilustritatei sale parintelui episcopu unu prandiu, la care fure chiamati domni consiliari guverniali si alti onoratorii.

Marti demanét'i'a ilustritatea sa a plecatu cátra residinti'a-si episcopésca, fiendu insoçitu de ilustr. sa d. consiliariu r.guv. Vasiliu de Buteanu, magnif. d. dr. I. Maioru consiliariu de scóle, reverendisimulu d. Ioanu Pamfilie protopopu gr. cat. alu Clusiu-lui, si d. Iuliu de Bardosi practicantu de conceptu la reg. guvernium, carii au petrecutu pe ilustr. sa precumu audímu pana la

Ghierl'a. Ce primire i-au datu ai nostri deacolo câtu si deprin comunele gr. cat. la marginea diecesei si mai departe pana la locul resiedintiei, nu o sciu, dar sum convinsu, că nu voru fi ramasu inderetulu Clusianiloru; căci cine are norocirea a se face cunoscutu cu ilustr. sa d. episcopu, instinctulu naturalu lu-silesece a onorá in acestu arhieru ilustru unu geniu mare, unu caracteru solidu, unu barbatu cu o tactica fina si o afabilitate rara aretata câtra orisicine, incâtu toti, carii pana acum'a nu amu avutu ouóre a-lu cunósce, steteramu uimiti de admiratiune. Aceste insusiri emininti atrasera anemele toturor'a câtra sine, astfeliu, câtu preasantí'a sa pedreptulu ar poté dice cu strabunulu nostru Cesare: „Veni, vidi, vici“ (am venitu, am vediutu si am invinsu). Dee Atotpotintele, oá la multi ani in deplina sanatate se póta guverná acestu barbatu raru alu natiunei dieces'a cea mai intinsa dintre cele romane gr. cat., câtu si se póta cu poteri neinfrante colucrá intru a ne recastigá autoritatea confesiunei nóstre cá a unei care e autonóma si prin legile Transilvaniei cunoscute si santiunate prin Maiestatea sa c. r. apostolica, cá se nu mai vedemu noi pe tenerii nostri studiosi atátu la academi'a reg. juridica câtu si pe cei de la gimnasiulu locale rom. cat., unde facu majoritate absoluta, lipsindu in serbatorile nóstre romane de la cultulu divin din fric'a, cá nucum'va neducundu-se in atari díle la scóla, se fia persecutati seau se ramana inderetu de conscolarii loru ceialalti, cu cari singuri tienu profesorii prelegeri. Sum tare convinsu, cumca ilustritatea sa episcopulu, cá unu parinte bunu, care prea bine scie, cumca natiunalitatea nostra in Ardélu numai baseric'a a sustienutu-o si cumca tenerii, cari basericesce nu sunt crescuti Romani, se potu privi cá pierduti, nu va pregetá a face pasi cuviintiosi in cointielegere cu ordinariatulu metropolitianu a Albei-Iulie, unde precumu am intielesu protopopulu nostru locale a facutu inca in primavér'a anului trecut pre la locurile competente pasii cuvenintiosi, — cu ce resultatu, nu o sciu, — cá se se introduca si ací datin'a observata la academi'a c. r. din Sabiiu, unde in dílele de serbatori ale nóstre nu se tienu prelegeri publice.

In fine nu potemu lasá neamintitu, cumca ilustritatea sa a inmanuatu preanonoratului d. I. Pamfilie, protopopulu gr. cat. de aici, 30 fl. v. a., cá se-i impartiésca intre studintii romani mai meseri si mai cu portare buna, car cu preferintia la cei din dieces'a Ghierlei. Unu nou actu de bunatate si parintiesca ingrigire acest'a, o nóua flóre odorifera in cunun'a binefaceriloru celoru multifarie ale ilustr. sale, aretate inca de mainainte câtra tenerimea scolaru, pentru care i-se si aduce prin acestea cea mai sincera multiamita publica.

G . . . . .

De la Homoróde, in 22. Ianuariu 1866.

Iubite frate redactore! In o epistola, ce ti-scisesem inea in tómn'a anului espiratu, ti-am fostu promis, cá voiu serie din candu in candu câte ce-va si pentru „Sionulu“ teu, seau mai bine dicundu „Sionulu“ nostru; si eaca, pana acumu nu-mi mai potui implini acésta promisiune. Credu inse, cá nu-mi vei imputá intardiarea, cu atátu mai vertosu, cá dóra voiu poté suplini in venitoriu si ceea ce nu potui face pana acumu. —

Pre câtu de mare lipsa duceamu noi Romanii de o fóia speciala basericésca, pre atát'a de mare fuse bucuri'a toturoru, candu — pe neasceptate — ne suprinse in anulu trecut nru lu 1. alu „Sionului“; si eu credeamu tare, ca acést'a fóia, de atáti'a si de atát'a tempu dorita, nu va lipsi de pe més'a neci unui preotu, celu puçinu a celoru *romano-orientali*, (pentru ce se nu ne potemu numi noi *unitii* asia, candu ritulu ne-resariteanu seau orientalu, eara credinti'a un'a cu a mamei Rom'a, adica romana?) Eaca inse, cá numerulu ultimulu din anulu trecut ne aduse in acést'a privintia o trista desamagire; căci, abs-

tragandu de la celelalte diecese romano-orientali, dieces'a nóstra oradana se afla prea in micu numeru represintata intre prenumeranti, apoi peste totu din elenculu prenumerantiloru publicatu in nrulu amintitu nu se vede neci $\frac{1}{4}$ din preotii nostri romano-orientali. De oradanii nostri me miru maicuséma, — nu pentru cá intr'o diecesa bineregulata ei sunt prevediuti peste totu binsioru, căci pretiulu „Sionului“ e intr'adeveru bagatelulu, incâtu nu prea are cine-va a se intarita, cá se se pota aboná la elu; ci me miru pentru aceea, cá oradanii nostri au fostu si pana acumu intre cei d'antáiu si caldurosi partinitori ai opuriloru religiose, fia fostu acele scrise romanesce ori si in limbe straine, — credu cá acést'a asertiune o póte intari chiaru si inaintea ta, multu pretiuite frate, trecerea opuriloru „Fabiola“ si „Explicare catechismului de Deharbe“. Care se fia caus'a óre, de unele districte (p. e. alu Crisiului, alu Luncei, alu Popesciloru, alu Codrului sel.) nu sunt de locu represintate intre prenumeranti? — Aceea, cá avemu lipsa de o fóia basericésca, toti au tienutu si au crediutu; deci dara, déca avemu lipsa de ea, apoi se ni-o si procuramu cu totii, căci de nu o vomu sustiené noi preotii, apoi aceea de sine nu póte esista si subsista. Ilustr. sa preasantítulu nostru episcopu in scurtu dupa aparerea „Sionului“ provocá si indemná prin unu cerculariu caldurosu preotímea diecesana la prenumerare,*) spunendu-si espresu innalt'a vointia de a-i se aretá prin dd. protopopi si a-i se face cunoscuti cu numele, cei ce se voru prenumerá. Mi-aducu bine a minte, cá pe unu esemplariu din acelu cerculariu, dupa-ce amblase prin districtu, am cetitu numele unui preotu, carele scrisese apriatu, cá „*nu are lipsa de Sionulu romanescu*“. Pana atunci nu asi fi crediutu, cá se afla si de acesti preoti in dieces'a nóstra. Domniei sale bagu-séma i-ar mai placé se fia órece „Sionu“ strainu, — cásicumu bunaminte prescurele domniei sale nu aru fi romanesce. — Ci destulu cu acestea. Mie mi-place a crede, cá pe rondu pe rondu si-voru deschide cu totii braçiele inaintea „Sionului“. — —

Ti-asi serie ce-va despre scólele nóstre din Satumare, dar nu ne prea potemu laudá. Parintii nu-si prea dau pruncii la scóla, căci cea mai mare parte érn'a sunt goli si desculti, vér'a i-folosescu la economia. Oficiolatele civili ce-e-drepu mai peste totu nedau spriginirea receruta, si astfeliu câtu de sila câtu de mila scolarii totu aru mai amblá; inse Domnedieu ne-ierete, cauta se nespunemu si peccatele: avemu si intre invetiatori unii prea nepotintiosi, cara altii prea cu puçinu zelu, peste aceste cea mai mare piedeca in infflorirea invetiamentulu populariu e *lips'a de carti scolastice bune*. Unu lucru acest'a demnu de luat in socotintia si de mediatu despre elu, — despre ce de-altminte din conferintiele scolari ale anului trecut s'au facutu represintatiuni si s'au substernutu opiniuni si la maritul guvernulu diecesanu. Carti bune scolastice — pentru scólele popolari — incependu de la abecedariu pana la o istorióra naturala scurtutia, dar cuprindietória de cunoscintiele cele mai de lipsa din acestu facu: aru trebui antáiu compuse, apoi tiparite. Dar acést'a cumu se fia? . . . Me voiu rentórcé la acestu obieptu intr'adinsu si-lu voiu discute mai pe largu cu alta ocaziune; căci in acestu obieptu se ivescu multe intrebari, — mainainte de tóte ceea a ortografiei, — cari nu se potu deslegá intr'o corespundintia scrisa cu fug'a.

Georgiu Marchisiu,
parochulu Homoródeloru romane.

*) Ilustritatea sa a facutu si mai multu: in semestrulu trecut binevoí a intinde preagratiosu fóiei nóstre unu subsidiu de 40 fl. m. a. fora nici unu greumentu, ear in estu curinte a prenumerá din caset'a propria pre 21 de esemplarie pentru cele 21 de oficie protopopesi din dieces'a pastoriei sale. Dreptce ne-folosimu de ocaziune spre a-i rostí cu fiésca plecatiune in publicu multiamit'a nóstra fierbinte!

Red.

Amvonulu.

Cuventarea ilustritatii sale dr. Ioanu Vanci'a,

(tienuta in baseric'a catedrala gr. cat. din Oradea-mare, cu ocaziunea consecrării sale de episcopu alu Ghierlei, in 3. Dec. 1865.)

„Povatiuitoriu te-a pusu pre tine, nu te tiené mare, fii între ei cá unulu dintre ei. Grigesce de ei, si apoi siedi; si dupa ce vei face tóte cele ce trebue, te culca.“ *Eclesiasticulu (Intieptiunea lui Isusu fiului lui Sirachu) c. 32 v. 1. 2.*

Ilustrisime domnule episcópe scl.! Preabunulu Domnedieu, carele despune tóte dupa necuprins'a sa intieptiune, chiamandu la cunun'a cerésca pre archipastoriulu almei diocese de Ghierl'a, órecandu Ioanu Alexi, si lasandu-o pre aceea in veduitate, cá se-si gélésca doi ani si diumetate pre avutulu bunulu seu mire: s'a induratu de a indreptá spre umilinti'a mea anim'a Maiestatii sale a preabunului imperatu si rege apostolicu Franciscu Iosifu I., preainaltu carele cá patronu supremu alu biserice, ingrigindu-se de sórtea veduvitei biserice catedrale de Ghierl'a, s'a induratu preagratosu de a me denumí pre mine de archipastoriu diocesei ghierlane, sperandu de la persón'a mea mangaiarea sufletésca a filoru acelei diocese, carii geleau de atât'a tempu mórtea bunului parinte adormitu in Domnulu. — Acést'a ingrigire preainalta fú pretiuita decàtra santi'a sa preafericitulu parinte, capulu biserice catolice, pap'a Piu alu IX., preainaltu carele de dupa grigi'a parintiésca, cu care imbraçisiédia tóta turm'a lui Christosu, s'a induratu de a me intarí in demnitatea conferita de Maiestatea sa. Pentru care preainalta gratia precumu Maiestatii sale sacratisime gloriosului imperatu si rege apostolicu, asia si santiiei sale sumului pontefice aducucea mai adunca omagiala multiamita, apromitiendu supunere statatória, fidelitate neclatita si alipire filiala, neincetandu de a versá rogatiuni ferbinti la tronulu indurariloru, cá preabunulu Domnedieu se le dee viétia indelungata, sanetate infloritória, domnire pacica si gloriósa, spre fericirea temporala si mantuirea eterna a supusiloru sei. —

Pastoriulu pastoriloru s'a induratu de a me alege, cá se cuprindu scaunulu unui archipastoriu, carele in restempu de cincii ani si mai bine si-a pastoritu turm'a sa dupa voi'a lui Domnedieu, tramitiendu-me se succedu unui parinte, carele erá gat'a a-si pune viéti'a pentru fiii sei, se conducu cá Iosue dupa Moise pre poporulu lui Domnedieu la locul promisiuniloru divine. Ce chiamare inalta! Ce misiune cerésca! Cui se nu i-se inaltie sufletulu de o solia asia marétia? Dara cine se nu se si umilésca sub o sarcina asia de grea, care, dupa dis'a santiloru parinti, si umeriloru angeresci inca este infricosiata?! — Cu adeveratu mie mi le judecu a-mi fi díse adi cuventele santei scripture, ce díce: „*Povatiuitoriu te-a pusu pre tine, nu te tiené mare, fii între ei cu unulu dintre ei. Grigesce de ei, si apoi siedi; si dupa-ce vei face tóte cele ce trebue, te culca.*“ (*Ecl. c. 32. v. 1. 2.*)

In aceste sante cuvinte mi-se paru a fi cuprinse dóue lucruri insemnate, ce se receru intr'unu Prepusu, si asia si intr'unu episcopu, anume: 1) *umilinti'a*, cá nucumv'a ascriendu-si síe aceea, ce este numai din grati'a lui Domnedieu, se se lase a se ametí si a fi domnitu de spiretulu sumetiei, carele totdeun'a atrage peste sine mani'a lui Domnedieu, precumu díce s. apostolu Iacobu: „*Domnulu celoru mandri le stá incontra, eara celoru*

umilinti le dà daru“ (*c. 4. v. 6.*) — A dou'a virtute se propune 2) *in grigi'a seau cur'a* neadormita si veghiarea asupr'a celoru supusi, cá asia se-i conduca pre acei'a la cunoscinti'a voiei lui Domnedieu si la implinirea mandatelorui, in carea singura este de a sperá mantuirea sufletului. Despre cari dóue virtuti pe scurtu voiu cuventá.

Partea I. Domnedieu díce celui mai mare, carele este prepusu: „*Nu te tiené mare!*“ adica: nu te sumeti, nu fi maretiu; si acést'a o díce cu totu dreptulu, fiendca sumeti'a, carea este o complacere neordinata despre sine, este acelu pecatu mare, carele restórna ordinele moralu asediatu de Domnedieu; cáci celu sumeti, in locu de a cugetá si de a tientí in tóte càtra Domnedieu si de a-le face tóte pentru dinsulu, cauta numai la sine, facundu tóte numai pentru sine, spre idolirea persónei sale. Cumu póte fi dreptu-aceea, cá unulu cá acel'a se se interesedie de binele altor'a atunci, candu acel'a este impreunatu cu o jerfa, ce se recere de la dinsulu? Intru adeveru nu e cu potintia.

Candu dincontra umilinti'a, care este recunóscerea aternarii sale de la Domnedieu si conscienti'a coruptelei morale, lu-duce pre omu de a-si cunósce debilitatea, nepotinti'a, neajunsele sale sufletesci, si lu-redica la cunoscinti'a lipsei morale proprie, si lu-indémna de a recurge la unu ajutoriu mai inaltu, de carele ajutoratu se póta supliní, ce lipsesce; se póta vindecá, ce bolesce; se sustiena, ce se clatinéza, si se redice, ce e caditu, cá asia se folosésca dupa potintia in lipsele, ce se gasescu.

Unu prepusu seau proestosu mai mare condusu de spiretulu umilintiei este asemene unui munte inaltu, carele prin inaltímea sa impiedeca caldur'a nedusítoria, ce aduce bóla; retiene venturile cele stricatióse, cá se nu casiune seceta peste tienutulu, ce lu-umbrédia, lu-scutesce incontr'a versarii furtunelor, ce innéca, pe unde ajungu. Asia si-cuprinde starea sa unu prepusu umilitu: elu se judeca a nu fi inaltiatu, numai pentru cá se folosésca altor'a; se impiedece periclulu foradelegiloru, unde amenintia; se stempere, unde se aréta, caldur'a patimelor; se departe secet'a necredintiei, unde s'ar gasí, si se atraga róu'a charului cerésca spre plantele sufletesci, incredintiate grigiei dinsului. — Umilinti'a unui prepusu de dupa natur'a sa se aréta in dóue privintie, anume: càtra Domnedieu prin rogatiune neintrerupta, si càtra deaprópele prin fapte seau esemple bune.

Rogatiunea unui prepusu umilitu, ce purcede de la anima, petrunde ceriulu si aduce de acolo poterea gratiei divine, aceea potere, ce e in stare de a infrange si cea mai mare cerbicía a animelor cufundate in adunculu foradelegiloru, si asia de a restituí reverinti'a legiloru divine si de a le-procurá observarea receruta.

La acést'a observare a mandatelorui lui Domnedieu, afara de charulu dinsului si de rogatiune, nu puçinu conferédia staruinti'a prepusului celui umilitu, de a dá esemple bune prin faptele morali, ce le aréta acel'a in viétia conversandu façia cu supusii sei, seau precumu díce Spiretulu s. „*fiendu între ei cá unulu dintre ei*“, adica pelanga tóte cà este prepusu, cà este maimare, se aréta si este implinitoriulu legiloru lui Domnedieu, cá cumu ar fi dinsulu celu mai micu, implinindu mandarea Domnului nostru Isusu Christosu: „*Carele este mai mare între voi, se fia cá celu mai micu, si celu mai de onóre cá unu sierbitoriu*“ (*s. Luc'a c. 22. v. 26.*) — Au nu este lucru cunoscutu, fiendu comprobatu, cà neci cele

mai frumoase cuventari, neci cele mai insufletite invetiature nu sunt in stare de a misca si de a indupleca cu duratate anemele supusiloru, decum'va acelor'a nu lecorespundu faptele respectivului invetiatoriu? Si de nu se pote trage la indoela neci aceea, ca gratiei divine nu se potu prescrie tiermuri, deorace spiretulu si dupa dis'a s. scripture la s. Ioanu evangelistulu: „unde-i este voia sufla, si graiulu audi, ci nu scii, de unde vine si unde mierge“ (c. 3. v. 8); dara totusi de comunu arareori se intempla, ca se se conforme supusii vorbeloru prepusului demintite prin vieti'a aceluia. — Vieti'a unui prepusu trebuie se fia cautatorea supusiloru, in carea se veda fiacarele, ce are de facutu si ce este de a intrelasa. Toti supusii au dreptu de a vedea si a cunosece vieti'a prepusului lor; dara toti au si obligatiune seau detorintia, de a-i urma faptele conforme legiloru divine, ce le propune. Despre unii ca acesti'a se intielegu cuventele Domnului nostru Isusu Christosu: „Asia se lumine lumin'a vostra inaintea omeniloru, ca vedindu faptele vostre cele bune, se marasca pre Tata-lu vostru celu din ceriuri“ (s. Mat. c. 5. v. 16).

Marirea lui Domnedieu trebuie se fia scopulu principalu alu fapteloru si alu vietiei vercarui omu, cu atat'a mai vertosu a unui prepusu. Cumu trebuie inse se-si intogmescsa vieti'a sa, seau ce trebuie se lucre unu episcopu, ca se ajunga scopulu amintitu, vomu vedea in

Partea II. Domnedieu celui prepusu, si asia si unui episcopu, i-dice mai incolo: „Grigesce de ei, si apoi siedi“. Cumca celu mai mare nu este prepusu pentru aceea, ca se-i fia mai bine dinsului, fora este pusu spre aceea, ca se porte grigia de supusii sei, este lucru invederatu. Episcopulu este scosu din intunereculu singlaratati si adusu la lumin'a publica; este luatu de la hodina si pusu la multa lucrare; e trasu de la linisce si supusu la ostenela neintrerupta, „si fiendu inainte de aceea liberu de tote, s'a facutu toturoru sierbu, ca pre mai multi se-i dobendescsa“ (I. Cor. c. 9. v. 19).

Elu este chiamatu, ca dupa dis'a stului apostolu Petru „se se faca pilda seau forma turmei sale“ (I. s. Petr. c. 5. v. 3); si pentru aceea 1) se se roge lui Domnedieu cu rogatiune neprecurmata nu numai pentru sine, ci si pentru fiii sei suflatesci, ca se-i luminedie Domnedieu intru cunoscinti'a adevेरului, si se-i intarasca in totu, ce este bunu, santu si placatu inaintea santiei sale. Unu episcopu este alesu 2) ca se-i aduca lui Domnedieu daruri si jefse spre imblandirea-i pentru peccatele si nescientiele poporului seu. Elu este pusu 3) ca si singuru se predice cuventulu lui Domnedieu, si se veghiedie cu tota agerimea, ca si ceialalti chiamati spre aceea, cari sunt preotii, se-si implinesca aceeasi detorintia santa, ca se fia totdeun'a, cine se franga panaa cuventulu cerescu celoru ce o voru cere si o voru accepta, ca asia se pota dice despre sine cu s. Paulu: „Nimica nu am tacutu din cele de folosu, se nu ve vestescu voue si se ve invetiu pre voi inaintea poporului si prin case. . . Marturisindu pocainti'a cea intru Domnedieu, si credinti'a cea intru Domnulu nostru Isusu Christosu“ (Fapt. apost. c. 20. v. 20. 21). Acest'a implinindu, si grigindu 4) ca si ss. sacramente se se administredie poporului credintiosu, va dovedi, ca este cu adevेरatu archipastoriu turmei sale dupa anim'a lui Domnedieu, avendu inaintea ochiloru si lucrandu dupa chiamarea, ce o dicitu cuventele santului apostolu Paulu: „Asia se ne socotescsa pre noi omulu, ca pre nesce

sierbi ai lui Christosu si ispravnici ai taineloru lui Domnedieu“. (Cor. c. 4. v. 1.)

Mai incolo unu episcopu are detorintia santa, de a fi si judecatoriu dreptu in causele si trebile fiiloru sei, cari se tienu de judecat'a dinsului, si pentru aceea de a impacá pre cei invresibiti, de a apera pre cei asupriti, de a scuti pre cei amenintiati cu nedreptulu, de a mantu pre cei nevinovati, si de a piedepsi pre cei gresiti, de a indrepta smintelele, fiendu aspru cu intiepletiune, se faca judecata dupa dreptate, mangaiandu suflatele credintiosiloru sei.

Unu episcopu trebuie inse se fia si parinte fiiloru sei cei suflatesci; si pentru aceea trebuie se dee celoru teneri scienti'a temerii de Domnedieu, celoru nepreceptu intiepletiune, celoru necasiti mangaiare, celoru lipsiti ajutorintia, celoru orfani si veduveloru se le fia scutitoriu, dupa dis'a s. scripture: „Fi celoru seraci ca unu tata, si in locu de barbatu mumei loru“ (Eclesiasticu c. 4. v. 10). Manele ostenite se le intarasca, pre cei slabi se-i radieme; cu unu cuventu: toturoru tote trebuie se se faca, ca se-i mantuesca pre toti. — Elu este pusu, ca cu s. Paulu se fia gat'a de a se face si anatema pentru fratii sei, si se padiasca baseric'a lui Christosu neclatita in credintia, se se arete infrumseatiu cu fapte bune spre marirea lui Domnedieu, ca asia se se prefaca in Ierusalimulu celu cerescu in veci.

* * *

Acest'a mi se vede mie a fi icon'a unui archipastoriu adevेरatu, icona depinsa de dupa trasurile culese din vieti'a aceloru archipastori mari, cari au guvernatu si guvernedia dieces'a acesta.

Fericita diecesa! care se pote fali cu atati'a apostoli adevेरati, cati episcopi a avutu. Laudele acestor'a sunt scrise in fapte maretie, cari, precumu si cele de sub archipastori'a ilustratati vostre, sunt si mai cunoscute, decatu ca se fia de lipsa a le atinge, si sunt si mai maretie, decatu ca se se pota descrie cu ocaziunea acest'a restrinsa la alte privintie.

Asiadara mi-va fi iertatu, ca se me tiermurescu numai la multiamit'a adunca pentru ostenela pusa in solenitatea acest'a a consecrarii mele, si se privescu la oftarea ferbinte, ce bate in anemele toturoru: ca atopotintele Domnedieu se ve tiena pre ilustritatea vostra in lungime de dile, intaritu cu ajutoriulu seu celu santu, ca se poteti inainta marirea lui Domnedieu dupa dorinti'a zelosa, ce o aveti, si se pastoriti poporulu lui Domnedieu dupa sant'a voia a lui si mai incolo pana la cele mai adunce betranetie, ca neci unulu se nu pera din cei incredintiati, fora dupa acest'a vieti'a se poteti sta cu tota turm'a credintiosa inaintea Pastoriului pastoriloru, si capetandu cunun'a cea nevescedita se fiti cu alesii lui in veci. Aminu!

Ochire prin lumea politica

(din 16—31 Ianuariu.)

Cronica interna. Spatiulu pentru politice astadata ne e forte angustu, dar si evenimentele-su forte puține demne de inregistratu. — Diet'a Croatiei, carea in dilele aceste a cuprinsu prosceniulu pre teatrulu politice interne, primi, cu o majoritate eclatanta de 140 incon-

trá la 7 voturi si cu abstienerea de la votisare a loru 46 de deputati, proieptulu de adresa compusu de canoniculu Rački. Proieptulu pretinde si accentuadia inainte de tóte recunóscerea intrégitatei regatului triunitu, adica a Dalmatiei Croatiei si Slavoniei, si descompunerea granitiei militare; mai departe se recunoscú afacerile comuni pentru tóte provinciile imperiului; cara complanarea referintieloru Croatiei càtra Ungari'a se conditionédia de la recunóscerea articlului 42 a diètei croate din 1861 despre autonomi'a legelativa si juredictiunala a regatului triunitu. — Diète'a din Pest'a, ajungundu abia càtra capetulu verificaliilor, alese o comisiune de 30 de membri pentru compunerea adresei. Marea anomalia, cá la $\frac{1}{3}$ din deputati se le fia atacata legalitatea alegerei, provocà seriós'a atentiune a mai multoru barbati de statu ai Ungariei asupr'a abusuriloru cu cortesiele. Apoi, firesce, cà unde e vorba de a se substituí legile rele prin legi bune constitutiunali, fiacine e dedatu acumu a refugiu la constitutiunea cea de modelu a Angliei; astfelu se recomenda si aici din partea aceloru barbati reformarea legi nóstre electoralu dupa cea anglesa, adusa cu inceputulu seclului presinte, carea intr' adveru cà a mai împiedecatu si ciuntatu abusurile electorali, cari mainainte si in Angli'a nu mai aveau capetu. Altmintea cetatile sorori Bud'a-Pest'a intru aceste momente innóta in noiunulu bucuriei, salutandu in midiloculu seu pre Maiestatile sale imperatulu si imperatés'a, preainalti cari alaltieri in 29 Ianuariu plecara din metropolea imperiului, si a caroru preainalti presintia in capital'a Ungariei fora indoéla nu va lipsi a dá unu aventu potinte operei impacierei, de care are a se apucá diète'a. — Adunarea legelativa a Austriei de diosu n'a urmatu esemplulu diètei Austriei de susu, si n'a reieptatu propunerea regimului in privinti'a impartírei teritoriale. Amintit'a propusetiune cuprinde altcumu in sine unu semnu frumosielu despre seriós'a intentiune a regimului, de a mai mari autonomi'a partiloru si a mai miciorá si margini birocratismulu. Acestu ducatu va fi adica impartitu in locu de 70, cá pana acumu, in 17 oficiolate imperatesci cercuali; deací se intielege de sine, cà nu puçine trebi, cari leimpliniau pana acumu oficiolatele cele multe, voru trebuí se remana in resortiulu represintatiuniloru comunali.

Cronica esterna. Revolutiunea din Spani'a a fostu efemera. Prim si ceialalti corifei ai revolutiunei au cautatu se tréca in Portugali'a dinaintea ostiloru reginei. Cu tóte aceste demustratiuni se mai facu pre ici pre cólea, semnu, cà animele inca totu mai colcaescu.

Afara de acést'a, cea mai sventurata intemplare din septemanele din urma e imparechiarea intre Rom'a si intre cabinetulu Rusiei, casiunata prin represintantele acestui'a la curtea papala, b. Meyendorf, carele cu ocaziunea fericitariloru de anulu nou nu s'a sfiitu a-i dice papei, precumca catolicismulu in Poloni'a e identicu cu revolutiunea, deptu care cutediare vedi-bine cà santulu parinte indignatu i-dede domnului baronu usi'a. E siguru, cà Rusi'a cu mani cu petióre se încérca a stinge catolicismulu din Poloni'a, singurulu împiedecamentu, de Polonii inca nu s'a contopitu in monarchi'a universalá resariténa. Noi credemu, cà ceea ce pentru Poloni nu s'a facutu pana acumu din punctulu de vedere alu ecvilibriului europénu, alu principiului de natiunalitate si alu dreptului popóreloru, se va face din punctulu religiunei, si catolicismulu va se sternésca inca mantuitori Poloniei.

Varietati.

Abatele Franc. Liszt, pianistulu renumitu, daru santitatei sale papei 20.000 de franci sub titlulu de denariulu lui Pietru.

Esc. sa episcopulu rom. cat. din Transilvani'a, Fogarasy, incepù edarea unei fóie pastorale diocesane, sub titlu'a: „Literae pastorales et curiales per dioecesis Transsilvaniensem.“

Darurile de anulu nou pentru s. parinte Piu IX. din mic'a Holandiá sue, dupa diuariulu de Amstelodamu „Tyd“, la 170.000 de franci. — In Belgiu gazet'a „Journal de Bruxelles“ a primitu si consemnatu atari daruri intr'o suma de 46.000 fr., diurnalulu „Bien public“ din Gent preste 36.000 fr., „Journal d' Auvers“ 10.000 fr., „Ami de l' Ordre“ din Namur 14.000 fr., si „Gazette de Liege“ 18.000. — In Franci'a se tienu coleptele pentru obolulu lui Petru in diu'a de anulu nou, si episcopulu Dupanloup din Orleans adunà estempu la anulu nou elu insusi in catedral'a sa, incasandu 12.000 fr.; archiepiscopulu de Toulouse 50.000 fr.; ear in Paris cadu pre fiacare parochia câte 10.000 fr. cá resultatu a aceloru colecte pie.

Viéti'a literaria in principatele romane, dupa o stagnare indelungata, in anulu espiratu a inceputu se iee unu aventu inbucuratori. In tempulu din urma se formà in Bucuresci „*Ateneulu romanu*, soçietate scientifica, literaria si artistica,“ membrii carei si-propunu „a-si adauge cunoscintiele prin midiloculu discusiunei si a lecturei, si-de a-le respandi prin cursuri seu prelegeri publice, fóie periodice, càrti, si corespundintie cu ateneele si soçietatile analóge din tíera si strainatate.“ — O adóu'a soçietate, constituita decurendu eara in Bucuresci, e „*Soçietatea de scientie naturale*“; presiedintele ei este D. Davil'a, eara unulu din secretari D. Esarcu, conredactoriulu interasantei fóie instructive „Natur'a.“ — Totu acolo se va publicá nu preste multu „*Revist'a archeologica romana*“ cu cele mai frumóse stampe, sub redactiunea comisiunei archeologice. (dupa „Fóia soçiet. d. Bucovin'a.“)

Fiacare anima de Romanu va sangerá audiendu scirea trista, cumca, dupa pierderile inca abia deplanse ale unui A. Muresianu, I. Maiorescu si S. Barnutiú,

Aronu Pumnulu

asísiderea nu mai este! In 24 Ian. a. c. si-redede nobilulu si pentru natiune-si inflacaratulu seu sufletu Celui, ce l'a creatu. — Mórtea neindurata secera cumplitu pintre barbati cei mai geniali si cei mai resoluti anteluptatori ai romanimei din dílele nóstre; ea nu crutiá nici scump'a viétiá a acestui barbatu de unu caractru raru, rapindu-lu in midiloculu activitatiei sale neobosite, ce o desfasiurá cu sucesu atátu de binecventatu pre campulu literariu-natiunalu in tierisiór'a clasica-romanéca a Bucovinei. Molliter ossa cubant!